

WADVAARDERS BE RICH TEN

- ◆ VERHAAL: MISTIG VLIELAND
- ◆ BOLLENPRIKKEN IN HET
HAVENTJE VAN SIL
- ◆ DE QUICK TIDE APP
- ◆ NIEUW: WADVAARROUTE
- ◆ BRECODE VOOR WADVAARDERS

WADVAARDERS VERENIGING VOOR VRIJ EN VERANTWOORD VAREN OP DE WADDEN

Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

De Gier Jachtservice: allround in techniek, refit en onderhoud!

Of u nu komt voor een knip- en scheerbeurt.
Of voor een nieuw teakdek, zoals bij dit mooie
klassieke Koopmans jacht, de Albatros:
alle disciplines zijn te vinden bij
De Gier Jachtservice.

Techniek, refit en onderhoud

De Gier
Jachtservice

www.degierjachtservice.nl

Volmolen 4, 1601 ET Enkhuizen | Tel: 0228 325 812

VAN DE VOORZITTER

Heb ik nieuwe vrienden?

Laatst lag ik in een sluis en werd ik met mijn voornaam aangesproken. Ik probeerde te doen alsof ik de ander kende, maar dat lukte niet goed. Al snel vroeg ik die persoon mij even te helpen hoe wij elkaar kennen. De reactie daarop was: 'Je bent toch de nieuwe voorzitter?' Ja, dat is zo... Dit gebeurt vaker. Leden van de Wadvaarders begroeten mij alsof wij elkaar kennen, maar vaak is dat, tot mijn spijt, éézijdig want ik ken nog lang niet alle leden. Wel heb ik geconstateerd dat het eigenlijk allemaal aardige en positief ingestelde mensen zijn.

Dit proces van positieve mensen speelt ook een rol in het beheer van de Waddenzee. Het bureau AT Osborn heeft de opdracht gekregen om een verkenning te doen naar het beheer van de Waddenzee en om daarna met een aantal voorstellen te komen hoe dat anders zou kunnen. Overigens betreft dit, op het moment van schrijven, alleen de 'beheerautoriteit' en nog geen volledige beheerstructuur. Aan dat laatste is wel behoefte vanuit het 'werkveld' en wellicht wordt de opdracht uitgebreid. In zijn verkenning heeft Osborn geconstateerd dat het beheer over de Waddenzee, ondanks dat veel partijen zeggenschap hebben over delen van de Waddenzee, verbazingwekkend vaak goed gaat. Volgens hun constatering had dit ermee te maken dat alle mensen een positieve houding hadden tot de Waddenzee en dat men daardoor vaak toch tot elkaar kon komen, ondanks tegenstrijdige belangen.

Die positieve houding tref ik ook vaak aan op allerlei besprekingen en wanneer het een en ander moet worden geregeld. Die houding zou basaal moeten zijn zoals wij als mensen met elkaar omgaan, maar dat is in de rest van de wereld toch vaak niet het geval. De Wadvaardersvlaggetjes helpen hieraan mee. In de Waddenhavens kijk ik altijd of er een Wadvaardersvlaggetje in de mast hangt. Dat kan dan weer een reden zijn om met die mensen contact te maken en wanneer dat gebeurt, is dat altijd gezellig! Kortom, ik heb het gevoel dat ik nieuwe vrienden heb!

Rob Leemans, voorzitter

INHOUD

4 Mistig Vlieland

Eilard Jacobs: 'De mist zal in de loop van de ochtend optrekken' belooft de weerman, maar ja die zit in Hilversum, niet op Vlieland.

6 Bollenprikken in het haventje van Sil

Gemma Distelbrink plaatst beeldende kunst in de havenkom van De Cocksdorp

8 Werelderfgoed Waddenzee

Maarten Snel over een Werelderfgoedcentrum te Lauwersoog.

10 Wadvaren en commissiewerk

Robbert van der Eijck schetst mogelijkheden om mee te doen in het overlegcircuit.

12 Filmbespreking

Annemarie Zuydweg bekeek de film Wad.

13 'Muisje' Lutske wordt doktertje op het Wad

Door Lutske fan 't Waad.

14 QuickTide - de tweede generatie

Quick Tide in app-vorm kan op ieders telefoon.

16 Nieuw: Wadvaarroute

In deze nieuwe rubriek een alternatieve route Oosterom - Harlingen.

18 Wad monitoren

Een impressie van een dagje monitoren in het kader van het Programma Rijke Waddenzee.

20 Van de bestuurstafel

22 Twee oud-voorzitters, één helmstok

Twee oud-voorzitters van onze vereniging Maarten Snel en Kor Wijngaarden maakten in augustus 2018 een zeiltocht over het Wad.

24 Colofon

27 Erecode voor Wadvaarders

Omslag achterzijde

Column mev. M.C. Haes.

**BE
RICHTEN**
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

3

**WADVAARDERS
BERICHTEN**

Inleverdatum
kopij

Kopij voor Berichten 105 uiterlijk

11 maart 2019 naar de redactie:

wadvaardersberichten@wadvaarders.nl

Een stijlhandreiking vindt u op de website.

Mistig Vlieland

September is herfstachtig begonnen, maar een hogedrukgebied brengt toch nazomer. Nog heel wat jachten hebben zo eind september de weg naar Vlieland gevonden. Maar hogedruk in september betekent ook: mist in de ochtend. Mist die maar moeizaam optrekt en dan zo'n beetje de rest van de dag het mooie nazomerweer tegenhoudt in de vorm van laaghangende bewolking. Tijd om na nog een paar fraaie dagen de vaste wal weer op te zoeken en de best nog gezellig drukke steiger op Vlieland weer te verlaten.

Maar ja, dat gaat zo maar niet. 's Ochtends bij het wakker worden ligt er een grijze klamme deken over de jachthaven. De havenuitgang is nog net te zien en daarachter begint het grijze niets. 'De mist zal in de loop van de ochtend optrekken' belooft de weerman, maar ja die zit in Hilversum, niet op Vlieland. Maar de dag begint nog maar en het tij vloeit nog wel een tijdje: om 13:15 uur hoogwater. Maar om richting vasteland stroom mee te hebben wil je dan wél ruim vóór dat tijdstip los. Ik was zelf van plan om, binnendoor, naar Texel te varen en dan is een uur of twee voor hoogwater vertrekken vroeg zat. De havenmeester tuft wat rond met zijn bootje en legt links en rechts uit dat varen alleen mag met een goedgekeurde radar en een radarcertificaat, jachtradars vallen daar doorgaans niet onder. Ik heb geen radar en vaar solo, dus ook voor mij geldt liggen blijven en voorlopig zou ik ook niet anders willen.

Havenmeester houdt jachten tegen

Enfin, tijd voor een kopje koffie en maar eens naar de haveningang kuieren om, samen met vele andere schippers, het zicht te inspecteren: nou dat is buiten de haven inderdaad net zo slecht als erbinnen. Ondertussen is het op het marifoonkanaal van de Brandaris een drukte van belang. Op Terschelling is het zicht verbeterd, maar op de Vlieree en in de Blauwe Slenk is het nog niets

gedaan. Maar kennelijk zijn er de nodige jachten toch vertrokken, waarover de beroepsschippers zich beklagen. 'De havenmeester probeert ze tegen te houden, maar dat lukt niet erg' zegt de Brandaris. Een jachtje meldt zich bij het Inschot. 'Heeft u radar aan boord?' Nee dus, of hij maar buiten het vaarwater ten anker wil gaan in afwachting van beter zicht! Dat doet hij overigens niet, blijkt uit verder marifoonverkeer. De verkeersleidster doet haar uiterste best schepen te attenderen op jachten in hun buurt.

De tijd vordert evenals het tij. Komen we nog weg vandaag? Langzamerhand komen er berichten over beter zicht dat vanuit het zuiden onderweg is. Bij Harlingen kunnen ze nu de Pollendam zien, maar ja daar heb je op potdicht Vlieland niet zoveel aan. Ik ben van plan de drukke scheepvaartroute te mijden door uit de jachthaven gelijk over te steken naar de Vlielandbalg tot de prikken onder de Richel (Franse Gaatje); en vandaar af de plaat oversteken naar het Inschot. Zo heb ik ook geen tegenstroom. Alleen zal het tij ditmaal niet veel water brengen en is een verlaging van 20 cm beloofd.

Met mijn diepgang van 1,05 m moet ik dan best nog uitkijken. Gelukkig verandert de plaat hier nauwelijks en staan de droogvallingen keurig op de kaart. Bovendien is het niet de eerste

AIS (Automatic Identification System) is navigatie-ondersteunend maar geen navigatiesys-teem. Het is daarom niet toegestaan om op vaarwateren waar je verplicht bent om met een radar te varen alleen op AIS te varen. Met radar kan worden bepaald of er schepen in de omgeving zijn. En je kunt er andere objecten zoals boeien mee waarnemen. Met AIS kunnen alleen de schepen worden waargenomen die zelf ook zijn uitgerust met AIS.

keer dat ik deze route kies. Maar eerst moet er wel iets van zicht zijn natuurlijk.

Elf uur, nog steeds is het erg grijs bij de havenuitgang. Nog steeds komen meldingen binnen van weinig zicht en worden jachten gemaand buiten de vaargeul ten anker te gaan. Ondertussen loopt de vloed op zijn eind. Maar het zicht op de meetstations is wel geleidelijk toegenomen en zuidelijker wordt goed zicht vermeld. Op de steiger beginnen velen het schip maar vaarklaar te maken voor het hypothetische geval dat het op tijd opklaart. Om half twaalf hak ik de knoop door. Ik meen ruim een halve mijl zicht te hebben en ik kan de tonnen bij de ingang van de Vlielandbalg nu goed zien vanaf het havenhoofd. Er

komen meldingen binnen van sterk verbeterd zicht in de Blauwe Slenk. Als ik nu ga varen ben ik daar pas over een uur en op de plaat onder de Richel varen maar weinigen. Er staat een mooi oostenwindje beaufort vier maar vooralsnog hou ik het op motor plus rolgenua om snel te kunnen handelen.

Jachthaven loopt leeg

Een kwartier nadat ik de haven uit ben komt de Brandaris met het verlossende bericht dat het zicht op de Vlieree nu 600 meter tot een mijl is. De geankerde schepen kunnen hun weg vervolgen. Om mij heen zie ik nog steeds een grijze massa en nog nét de volgende ton of prik, maar uit het marifoonverkeer maak ik op dat de haven van Vlieland nu leegloopt: 'als één schaap...'. Inmiddels ben ik bij de prikken van het Franse Gaatje en stoom erlangs in oostelijke richting. Aan het eind van de prikken kan ik de koers naar zuid verleggen richting het Inschot met, als het goed is, tenminste 20 cm water onder de kiel. Het zeil kan bij en met nog een staartje vloed mee zeil ik het Inschot

in. Straks bij het Scheurrak / de Omdraai kan ik afvallen tot ruime wind en brengen wind en stroom me naar Texel. Toch nog een mooie septembervandaag.

Voldeed ik met uitvaren bij mist aan de regels?

Op basis van de regelgeving kwam ik tot de volgende conclusie. Ik moest bij het uitvaren van de haven van Vlieland en het oversteken van de geul naar de Vliesloot een zicht hebben van 1000 m.

Regelgeving

Het Binnenvaart politiereglement zegt over varen bij mist het volgende: Artikel 6.29. Algemene bepalingen voor het varen bij slecht zicht Lid 3. Op de in bijlage 9 vermelde vaarwegen moet een schip bij slecht zicht op radar varen. Op deze vaarwegen moet een schip dat niet op radar kan varen op de dichtstbijzijnde daarvoor geschikte plaats gaan stilliggen. Bijlage 9 Marifoonverplichting en Radarvaart sub 32: de vaarwegen tussen de zee en de havens aan de Waddenzee, alsmede de havens, niet zijnde voorhavens van sluizen. In de wetgeving is geen definitie opgenomen wanneer sprake is van slecht zicht. De handhavende instanties hanteren als richtlijn voor slecht zicht: een zicht van minder dan 1.000 meter op de hoofdvaarwegen en minder dan 400 meter op andere vaarwegen.

In het Franse Gaatje moest ik een zicht hebben van 400 m en voor het varen over de plaat buiten de vaargeul is geen handhavingsrichtlijn.

Ik heb het niet precies gecheckt maar waarschijnlijk voldeed het zicht nét aan de eis bij het uitvaren van de haven, onderweg werd het zicht zo nu en dan slechter, maar toen zat ik al buiten het vaarwater.

Bollenprikken in het haventje van Sil

Gemma Distelbrink plaatst beeldende kunst in de havenkom van De Cocksdorp

Beeldend kunstenaar Gemma Distelbrink kwam tijdens een zeiltocht naar Noordpolderzijl in de ban van het Wad en zijn beprikte geultjes. Zij startte twee jaar geleden experimenten met prikbakens als kunstwerk, eerst op het strand langs het Robbengat, later op de Breehorn. Zij creëerde elfenbankenbollen waar alles wat leeft zich in het water op kan nestelen. Het resultaat is een kunstwerk in het haventje van Sil bij De Cocksdorp op Texel. Vanaf de wal goed te zien en voor wadvaarders met een meerwaarde.

Bij twee bollen uitvaren

'Zie ik nog maar twee van de vier bollen, dan vaar ik uit', riep schipper Cees van een fraaie platbodem. 'Want dan is er genoeg water voor mijn zestig centimeter diepgang'. Hij was de eerste wadvaarder die het haventje van Sil verliet nadat de prikken-rij van Gemma Distelbrink geplaatst was. Gespannen keken Gemma en ik toe. We zagen bij de eerste prik nog alle vier bollen, even later nog maar drie bollen. En sneller dan gedacht waren aan de eerste prik nog maar twee bollen zichtbaar. De man hield woord. De diesel startte, nog een instructie aan zijn kinderen en daar gingen zij. Eerst met vaarboom afduwen van de steiger, blijkbaar lag de buik nog in de diepe prut. Maar eenmaal los, voer het platbodemjacht de haven uit, prachtig langs de prikkenrij. Het was gelukt. Het kunstwerk Elfenbankenbollen-prikken had zijn nautische waarde bewezen. Gemma: 'Iedereen bemoeit zich met het Wad. Maar dankzij Martien en Karin, de beheerders van het haventje van Sil, is De Cocksdorp authentiek gebleven. Na enkele experimenten wist ik: in deze omgeving past mijn kunstwerk het beste. Met respect voor de natuur kon ik hier mijn plannen realiseren.'

Handgestookt en alleen maar klei

'Bij geïnteresseerden ben ik vooral bekend van mijn vogelportretten. Daarnaast experimenteer ik sinds enkele jaren met installaties in de vorm

van spiralen. Handgemaakte, op hoge temperatuur gestookte objecten die zich een weg slingeren door de natuur. De oppervlakte van de spiraalvormen is geïnspireerd op de vorm van elfenbankjes. Zo ook de bollenprikken. Ook zij hebben de grillige, maar ook vriendelijke, eigenlijk grappige huisjes die een woonplaats kunnen bieden aan veel dat leeft. Krabbetjes, schelpdieren, zeegras en zelfs zeenaaldjes kunnen hechten aan de bollen en zij kijken verbaast om zich heen als bij eb het water zakt; soms laten zij dan los.'

Prikbakens als kunstwerk

Welke dieren en planten in de Waddenzee zouden zich thuis voelen op Gemma's Elfenbankenbol op de (hoge) vloedlijn van het strand bij het Robbengat, onder de Texels vuurtoren. De bol overleefde de getijden, maar de constructie om het op zijn plaats te houden bleek een aantrekkelijke buit voor een jutter. Na een zeiltocht met de Krokkfors naar Noordpolderzijl, op het voordek om de prikkenrij in de gaten te houden, kwam zij op het idee van de verbinding met de prikken. Op de verticale stapeling van vier of vijf bollen per prik is het altijd veranderende tij goed af te lezen. En als klap op de vuurpijl zijn het ook nog

eens berkenboompjes die het verloop van de geul aangeven; in nautische terminologie: prikbakens of gewoon prikken.

Zeeklei en diepe prut

Gemma: 'De modder en de prut rondom het haventje van Sil (De Cocksdorp) zijn berucht om hun kleverige diepte en hun, eh... geur. Dat vroeg om een speciale constructie om de bollenprikken te verankeren. Martien en Karin hebben nieuwe steekbakens geplaatst langs het hele geultje. Daardoor hebben zij een erg goede kennis van de ondergrond. Het is fantastisch hoe zij mij daarmee hebben geholpen.'

Nautisch kunstwerk

Het kunstwerk als geheel bestaat uit een drietal Elfenbankenbollenprikken. Zij staan op een rijtje geplaatst aan het einde van de beprikte geul waar het havenkommetje begint. Bij laag water kan iedereen die op de steiger staat het kunstwerk in zijn geheel bekijken. In al zijn facetten, dus ook welk leven zich aan de bollen heeft vastgemaakt.

Wie echter met hoogwater met zijn scheepje binnen loopt ziet alleen de drie prikken van berkenboompjes. Een aanduiding van het vaarwater, maar ook dat hier de prikkenrij eindigt. Zakt het water na binnenkomst, dan komen een voor een de Elfenbankenbollen tevoorschijn. Totdat bij laag water het kunstwerk zich opnieuw in volle glorie openbaart.

Cees de platbodemschipper desgevraagd: 'Gemma Distelbrinks werk intrigeert. Het is bescheiden en subtiel waardoor het als vanzelf een natuurlijk deel uitmaakt van de verstilde idylle van het Wad, het havenmondje en het steigertje. Het is onderdeel van de natuur geworden, alsof het er altijd heeft gestaan.'

Hoe promoot je het Werelderfgoed Waddenzee?

Acht jaar staat de Waddenzee op de Unescolijst van werelderfgoed. Een eretitel. Overheden zouden vervolgens dit fraaie werelderfgoed dienen te promoten. Zodat mensen er van kunnen genieten. Al acht jaar is de vraag: hoe dan promoten? Maarten Snel legt de vinger op de zere plek die Lauwersoog heet waar een Werelderfgoedcentrum zou moeten gaan komen.

De Waddenzee is in 2010 tot werelderfgoed verklaard. Een eerdere poging om het Wad te nomineren strandde, omdat er te veel verzet was van de kant van bedrijven en recreanten-organisaties, ook van de Wadvaarders. Na het nodige gebakkelei over de toekomstige status van het gebied en vooral over wat dat zou betekenen voor de menselijke aanwezigheid kwam er in tweede instantie een prachtig voorbeeld van polderen uit de bus. De Waddenzee werd 'een natuurlijk werelderfgoed waar menselijke activiteit een onlosmakelijk onderdeel van uitmaakt'. Daar konden we ons wel in vinden, daar hebben we ook aan meegewerkt.

Nu is Nederland al bijna tien jaar trots op dit werelderfgoed. Niet dat we het van de daken schreeuwen, integendeel. Er zijn hier niet zo heel veel uitingen waarin de toerist er op gewezen wordt dat dit een bijzonder gebied van wereldklasse is. In Duitsland is dat wel anders, daar zie je in elke haven en op elk eiland wel iets wat de klasse van het gebied onderschrijft, benadrukt, er reclame voor maakt. De hoeveelheid energie die er in Nederland destijds in gestoken is om de Waddenzee tot werelderfgoed verklaard te krijgen, staat in schril contrast tot de energie die besteed wordt aan het promoten van dit gebied.

De grote inhaalslag

Maar daar is nu iets op gevonden, namelijk een inhaalslag van GROTE allure. Er komt aan de rand van het Wad een serieus WerelderfgoedCentrum (WEC). De haven van Lauwersoog kan wel wat reuring gebruiken en nu is bedacht dat zo'n WEC dáár moet komen. En als we dan iets groots maken van zo'n centrum, dan ook meteen maar GROOT. Het gebouw zoals dat nu gepland wordt, mag tot 30 meter (+NAP) hoog worden. Ter vergelijking: de uitwaterende Cleveringsluizen van Lauwersoog zijn 20 m +NAP. Moeilijk voor te stellen dat er op deze plek iets komt wat nog hoger moet worden.

Alle mooie woorden over rust, ruimte en weidse horizons ten spijt, ondanks het veel gehoorde bezwaar van horizonvervuiling werkt Staatsbosbeheer volop mee aan het realiseren van dit WEC. Dat zelfde Staatsbosbeheer maakte destijds bezwaar tegen de bouw van het gebouw op de haven van Schiermonnikoog, dat de horizon zou gaan vervuilen. Hoe kan deze draai van Staatsbosbeheer verklaard worden?

En hoe zit dat eigenlijk met het bestemmingsplan? De maximale bouwhoogte ter plaatse is toch 14 meter? Ja, maar de gemeente De Marne is bereid het huidige bestemmingsplan te wijzigen, waardoor er op de haven van Lauwersoog een 30 meter hoog gebouw

Schetsplan van architect Dorte Mandrup. Foto Dorte Mandrup

mag verrijzen. Wat is het belang van de gemeente in deze zaak?

Penthouse voor zeehondjes

En dan het zeehondencentrum Pieterburen, dat is naast Staatsbosbeheer ook initiator van het Werelderfgoedcentrum. Ik ga hier niet nut en noodzaak van de opvang van zeehonden ter discussie stellen. Maar één ding is zeker: de mensen van het zeehondencentrum hebben het goed met hun troetelbeestjes voor, want die krijgen in het WEC een ereplaats toegewezen. Op het dak van het gebouw komt een bassin voor zeehondenopvang.

Dit zeehonden-penthouse komt dus op een kleine 30 meter boven zeeniveau te liggen. Dit is wel een heel speciale opvatting van 'natuurlijk werelderfgoed waar menselijke activiteit deel van uitmaakt'. En bovendien, hoe zit dat nou met de energiezuinigheid waar de initiatiefnemers zo op hameren?

Reactie Wadvaarders

De vereniging Wadvaarders heeft met andere recreantenorganisaties op het Wad bezwaar gemaakt tegen het ontwerp-bestemmingsplan. Ook (bijna) alle natuurorganisaties en veel op de haven gevestigde bedrijven verzetten

zich tegen de plannen. Gegeven het aantal en de zwaarte van de bezwaren tegen het ontwerp-bestemmingsplan is het nog lang niet zeker of en in welke vorm de plannen zullen doorgaan. Over één ding zijn we het allemaal wel eens: de haven van Lauwersoog kan best wat reuring gebruiken. En als we de kwaliteit van werelderfgoed Waddenzee op een positieve manier voor het voetlicht kunnen brengen, dan is ook dat een goede zaak. Maar een kolos zoals op dit moment voorzien wordt, dat slaat nergens op. Want waar hebben we het eigenlijk over? Hoe moet ik mij 30 meter hoog voorstellen? Hoe groot mag

er straks gebouwd worden? Om de gedachten te bepalen: zet op de kade tien zeecontainers boven op elkaar, dan heb je de toegestane bouwhoogte volgens het ontwerp-bestemmingsplan. En volgens dat plan zou een gebouw van deze hoogte ongeveer honderd meter diep (van kade tot dijk) en ook ongeveer honderd meter breed mogen worden. Het schetsplan dat door de architect gemaakt is en de krant heeft gehaald is weliswaar minder groot (28 meter hoog), maar als het bestemmingsplan eenmaal is goedgekeurd...

De Waddenzee is 'een natuurlijk werelderfgoed waar de menselijke activiteit een onlosmakelijk deel van uitmaakt'. Door op Lauwersoog een gebouw van 30 (of 28) meter hoog neer te zetten doe je de natuurlijke kwaliteit van het gebied geweld aan, en deze menselijke activiteit maakt daar op geen enkele wijze deel van uit.

Laatste nieuws

Op woensdag 19 september heeft een constructief gesprek plaatsgevonden tussen drie bezwaarmakende partijen en de gemeente De Marne. De drie partijen die nu gezamenlijk gesprekspartner zijn van de gemeente zijn: de Coalitie Wadden Natuurlijk (acht natuur- en milieu-organisaties), een negental bedrijven op de haven van Lauwersoog en drie recreanten-organisaties (Watersportverbond, Toerzeilers en Wadvaarders). Een dergelijk overleg ontbrak tot op heden. De argumenten uit de bezwaarschriften van de drie partijen hebben kennelijk (hopelijk) voldoende indruk gemaakt. Hoe dit verder gaat? Wordt vervolgd.

Wadvaren en commissiewerk

Wat u als lid nog meer kan doen dan varen op het Wad

De meeste Wadvaarders zullen lid zijn van de vereniging omdat ze op het Wad willen varen en genieten van het leven op het water, van de eilanden, de rust, de vogels en de zeehonden. Maar achter het 'podium' is een overlegcircuit waar de Vereniging Wadvaarders actief aan deelneemt.

Het werk kwam neer op de bestuursleden, een enkel oud-bestuurslid of redactielid. Voor het merendeel van de leden van de Wadvaarders onttrekken deze activiteiten zich aan de waarneming en hoogstens tijdens de ledenbijeenkomsten horen zij er iets over of lezen er over in Berichten. Maar voor wie wil en kan, zijn er volop mogelijkheden.

Uit gesprekken blijkt dat er veel meer leden vanuit hun kennis en ervaring best wel meer willen dan in het seizoen op het Wad varen. Sinds dit jaar zijn een aantal werkgroepen of commissies ingesteld waarvoor u als lid wordt uitgenodigd om deel te nemen. De verschillende werkgroepen ontwikkelen inmiddels elk zijn eigen netwerk van contacten en bijeenkomsten. Een kort overzicht.

Werkgroep Plastic / Schoner Wad

Zo hebben we de actieve werkgroep Plastic / Schoner Wad die de jute tas met de laatste Berichten heeft verzorgd en samenwerkt met de andere partijen die zich bezighouden met het schoner maken van het Wad.

Werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek

Binnen de werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek zijn verschillende mensen die afgelopen maanden actief geweest bij het zeehondenonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen met waarnemingen doen en het vervoer van medewerkers van Pieterburen naar zandplaten waar al groepen zeehonden liggen.

Werkgroep Monitoring

Ook zijn verschillende leden actief geweest bij het monitoringproject van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee dat dit jaar afloopt, maar dat wordt voortgezet binnen het basismonitoringprogramma door het consortium MOCO.

Naast de werkgroepen binnen de Vereniging Wadvaarders zijn er diverse mogelijkheden om een vertegenwoordigende rol te spelen in het brede overlegcircuit. U neemt dan deel aan zo'n overleg en vertegenwoordigt dan de Vereniging Wadvaarders. Een goed voorbeeld zijn de bijeenkomsten in het voor- en najaar van de vijf werkgemeenschappen 'kombergingen'.

Overlegcircuit: werkgemeenschap 'kombergingen'

Een komberging is het stroomgebied van de hoofdgeul tussen twee Waddeneilanden. Er zijn vijf van deze overlegtafels. Van west naar oost zijn dat het Marsdiep – Eierlandsche Gat, de Vlie, het Borndiep – Pinkegat, het Groninger Wad -Zoutkamperlaag en de Eems – Dollard. Deze overleggen, gemeenschappen genaamd, bestaan inmiddels enkele jaren en zijn uitgegroeid tot een soort klankbordbijeenkomsten. Hier bespreken beheerders, overheden, natuurbeschermers, beroepsmatige en recreatieve gebruikers van het

Wad, uitvoerders, wetenschappers en andere betrokkenen op voet van gelijkheid met elkaar de actuele situatie van dat deel van de Wadden. De werkgemeenschappen hebben geen formele zeggenschap, maar de afgelopen jaren is gebleken dat de uitwisseling van plannen en wensen goed werkt. Er wordt meer samengewerkt en er is meer begrip voor de activiteiten die worden ondernomen. Er is een werksituatie ontstaan van met elkaar, voor elkaar, het probleem van de een is een probleem voor iedereen, met als centrale richting het bevorderen van een in alle aspecten en opzichten optimaal functionerend Waddengebied, zowel qua ecologie, als qua economie en als recreatiegebied.

Elke werkgemeenschap komt één keer in het voorjaar en één keer in het najaar bij elkaar. In het voorjaar is dat meestal ergens langs de waddenkust en in het najaar wordt meestal een excursie georganiseerd, soms per boot het Wad op. Op onze website zullen de data vermeld worden en worden korte samenvattingen van de bijeenkomsten gegeven.

Het bijwonen van de werkgemeenschappen staat open voor ieder lid van de Wadvaarders.

Voor aanmelding of meer informatie kunt u mailen naar:
secretaris@wadvaarders.nl.

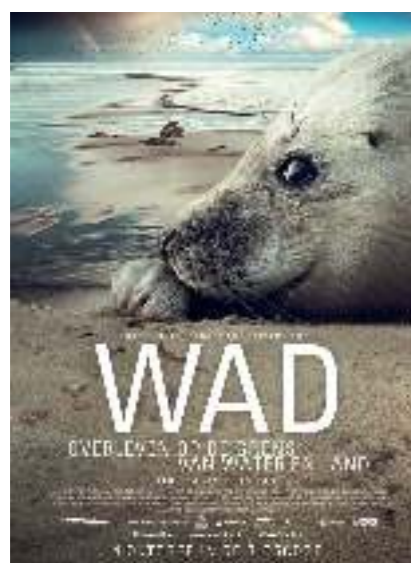

Foto's Janny DuBois en Jan Rijswijk

Het uitwisselen van onderlinge plannen in de werkgemeenschap kombergingen heeft al meermalen geleid tot aanpassing van de uitvoering waardoor de maatregel van de ene uitvoerder geen probleem meer oplevert voor een ander. Bijvoorbeeld toen bleek dat de stortstenen langs de waddendijk van Ameland tot gevolg had dat de eiderkuikens op weg naar het Wad tussen de brokstukken verongelukten, zijn op een aantal plekken gladde stukken aangelegd zodat de kuikens zonder problemen het water kunnen bereiken. Met als bijkomend voordeel dat drooggevallen wadvaarders nu zonder hun enkels te verzwikken ook veilig het land op kunnen komen.

Natuurfilm WAD: overleven op de grens van water en land

Groot, groter, grootst

U heeft vast al het een en ander gelezen over de natuurfilm WAD. Al bij het uitkomen van De Nieuwe Wildernis was er sprake van een soortgelijke film over het Wad, en sinds die tijd kijk ik er verlangend naar uit. Ik had eind juni direct een kaartje gekocht voor de première, die op 1 oktober plaatsvond. In de aanloop naar de première verschenen er artikelen vol lovende woorden. Via Facebook zag ik het ene filmpje na het andere met natuurbeelden.

En ineens... werd het me teveel. Er werden wel èrg grote woorden gebruikt. De eerste Nederlandse natuurfilm. Bijzondere natuurfenomenen. De nieuwste apparatuur en filmtechnieken. Het noorderlicht, een bevroren Waddenzee, de filmposter met de geijkte zeehond. Gefilmd in gebieden waar je normaal gesproken niet mag komen. Was dit wel een film geworden over mijn Wad, waarop ik zeil en droogval, en dat zo groots is in bescheiden schoonheid?

Met enig cynisme was ik aanwezig in het WTC Expo bij - jawel - de grootste bioscooppremière ooit.

Zeehond

Voor WAD is dezelfde aanpak als voor De Nieuwe Wildernis gekozen, door de vier seizoenen te volgen. Jammer vind ik dat de dynamiek van het getij daardoor minder uit de verf komt. Door de film heen lopen - een tikje te afgeronde - verhaallijnen met verschillende dieren, met de grijze zeehond in de hoofdrol. Natuurlijk kan een film over het Wad niet om de zeehond heen. Voor veel mensen hèt icoon van de Waddenzee, maar te vaak verschattigd tot het zeehondje met de grote ogen. Het verhaal begint in de winter, met de geboorte van pups van de grijze zeehond. Een verhaal van hitsige mannetjes die vechten tot bloedens toe om seks met de net bevallen vrouwtjes. Er volgt een verkrachting van een wegluchtend vrouwtje. Eerlijk en rauw neergezet, maar het is al in het eerste kwartier heel veel zeehond.

Genietmomenten

Na al dit geweld volgt ontspanning. De zaal lacht om de drieteenstrandlopers, die fourageren in de vloedlijn en worstelen met de wind. Er is voelbare spanning bij de gang van de kuikens van de bergeenden van het duin naar het water, waar er alsnog een eendje door een zilvermeeuw wordt geroofd en in zijn geheel wordt opgeslokt. We leven mee met de noordse stern die zijn eieren aan het opkomende water moet prijsgeven.

De tango bij het gedoe van de scholeksters is erg mooi gevonden. Van de muziek kreeg ik sowieso kippenvel. Vooral de stem van Nynke Laverman bij het harpspel van Lavinia Meijer gaven de scènes met dode dieren een hartverscheurende lading. Zo mooi dat het pijn doet. Prachtig vind ik de fouragerende lepelaars in het zonlicht, de vette modderbanken. De vergelijking van zeevonk als een 'branding van sterren'. De schoonheid van helmgras dat patronen trekt in het zand, van de micro-organismen.

Beeld: Ruben Smit Productions

De film en de mens

De filmmaker Ruben Smit heeft de mens bewust buiten beeld gelaten. Een silhouet van een kerktoren, een boei of een zeil zijn alleen in de achtergrond te zien. Het levert een mooie natuurfilm op, maar geeft ook een eenzijdig beeld. Het Wad is een creatie van de mens en natuur samen, kun je invloed van de mens er dan wel buiten laten?

In losse filmpjes kun je zien hoe de film is gemaakt. De zeehondenpups worden 'up, close & personal' in beeld gebracht, door er met een camera heel dicht op te gaan zitten. Het filmteam heeft veelvuldig gebruik gemaakt van drones voor - toegegeven - mooie beelden van de geulen en kwelders, maar ik denk dat vogels last van de drones hebben. Dit geeft een slecht voorbeeld. Ik heb al eens gezien dat een drone, bestuurd vanaf de dijk bij Noordpolderzijl, een zwerm vogels op de wieken joeg. Juist vogels zijn zo kwetsbaar en gevoelig voor verstoring. Als in WAD de jonge slechtvalk gaat jagen, zie je een opvliegende zwerm kanoeten van bovenaf gefilmd. Is dit een verstoring, veroorzaakt door de cameradrone?

Conclusie

Het begint allemaal bij verwondering, en daarover doet WAD een goede duid in het zakje. Het Wad verdient deze goede natuurfilm. Een film over een gebied waar ook bijzondere omstandigheden zich soms voordoen, die inzicht geeft in verschijnselen die je zelf op het Wad waarneemt. Een film die respect bijbrengt over een gebied waar zoveel moois te beleven valt, voor iedereen.

'Muisje' Lutske wordt doktertje op het Wad

Door Lutske fan 't Waad

Vooraf

'Hee, mijn dokterskoffertje!, riep Lutske', toen het zeiljacht boven het Poepegat lag. Mama had het goed gezien: het was Lutske's lievelingsspeelgoed deze zomer. Al snel richtte zij rondom de boot een ziekenboeg in. Waarvoor? Voor de waddieren natuurlijk!

Ik wil graag dokter worden want van oom Floris had ik een dokterskoffertje gekregen. Toen wij weer gingen varen was ik het koffertje helemaal vergeten. Maar opeens had mama mijn koffertje in haar hand. Ze zei niets maar keek mij glimlachend aan. Zij ging saai met papa in de kuip zitten, door een verrekijker koekeloeren. Zij noemen het hier Groningenbalg, maar ik vind de naam Poepegat veel leuker. Maar ja, zij hebben zelf dan ook geen dokterskoffertje.

Al snel zag ik een krabbetje dat maar één schaartje had. Ik weet hoe je hem kan pakken. Papa gaf een emmertje waar al zout water in zat. Samen met mijn broertje moesten we erg lachen want dat krabbetje gleed elke keer langs de emmer weer naar beneden. Toen nam ik uit mijn koffertje zo'n luisterdraadje. Je steekt twee puntjes in je oren. Maar aan het draadje zit ook een soort rondje. Ik luisterde daarmee naar het krabbetje op zijn rug. 'Nu even diep ademen' moet je dan zeggen. Want dat had oom Floris mij verteld.

'Dat krabbetje mankeert toch helemaal niets', zei papa, maar ik had iets gekst gehoord. Daarom zei ik 'echt wel, hij moet naar het ziekenhuis!'. Mijn kleine broertje kreeg het gele hamertje om Klaasje (zo noemde ik de krab) beter te maken. Toen bewoog hij een beetje gek. En ik luisterde nog een keertje. Toen was het krabbetje beter!

'Lekker ziekenhuisje gespeeld, zeker', riep papa. Toen gingen we eten. Erna lekker kleuren wat ik heel leuk vind. Ik heb Klaasje getekend. 'Maar dat krabbetje lijkt zo wel een muisje', zei mama, 'maar hij kijkt wel heel vrolijk'. Toen zei ik 'dat komt omdat hij weer beter is gemaakt'!

'Nou doe!'

QuickTide - de tweede generatie

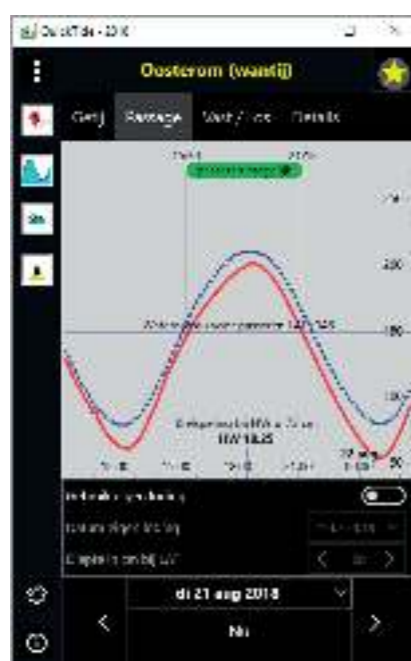
Een app speciaal voor Wadvaarders

In 2007 verscheen de eerste versie van QuickTide. Een programma waarmee je dieptes van je vaarwater van te voren kon aflezen. In enkele jaren evolueerde deze QuickTide Classic naar de huidige vorm. Vooral voor Wadvarende was het een geweldig hulpmiddel. Wie gebruikte het niet? Nou, lang niet iedereen. Want niet iedereen wilde een PC aan boord. En als er al een PC aan boord was, wilde lang niet iedereen daar al varend op kijken. En wat was nu helemaal de toegevoegde waarde boven de dieptestaat en de getijdentabel? Dit jaar verscheen de QuickTide App. Het is de tweede generatie QuickTide. En dan is er toch een grote verandering. Want u zet het gewoon op uw telefoon.

QuickTide App - what's new?

Er zijn een paar reuzenstappen gemaakt! Dat mag ook wel na tien jaar. Ten eerste zit QuickTide App in je telefoon. Dus onderweg even kijken kan probleemloos. Vervolgens werkt QuickTide App met de verwachte waterstanden. En dat is uniek! Je hoeft niet meer naar de Brandaris te luisteren voor 'afwijking van de waterstand'. QuickTide rekent vanzelf al met die afwijking. Zodra er internet contact is (mobiel of WiFi) worden de meest actuele gegevens automatisch gedownload. En de QuickTide App legt de nadruk dan vooral op de grafiek, waarmee de resultaten worden getoond.

Je ziet in figuur 1 meteen waar het over gaat. In dit geval de passage over het wantij van het Oosterom, die op 21 augustus 2018 van 16:54 tot 20:02 uur mogelijk blijkt. Tenminste met de ingestelde diepgang en gewenste kielspeling. De rode lijn geeft de actuele verwachting van Rijkswaterstaat. En die blijkt dus flink af te wijken van de blauw getekende grafiek van de getijdentabel.

Figuur 1

In deze schijnbaar eenvoudige grafiek zit alles wat je anders bij elkaar zou moeten opzoeken en berekenen.

- We gebruiken de getijdentabel van West-Terschelling (blauw)
- Op het Oosterom komt het Hoogwater zo'n 30 minuten later dan bij West-Terschelling
- En vandaag komt het Hoogwater 20 cm minder hoog dan de getijdentabel aangeeft (rood)

- De laatste diepteloding van Rijkswaterstaat wordt gebruikt
- Geen regel-van-twaalf schatting, maar een precieze berekening van passagetijden
- Rekening houdend met de bootgegevens en de gewenste minimale kielspeling
- Gebaseerd op de geselecteerde locatie

**En dat alles
in één
oogopslag!**

Wanneer in de QuickTide App eenmaal een locatie is geselecteerd, bijvoorbeeld hier het Oosterom, dan kan je ook andere berekeningen voor deze locatie doen. Een leuk voorbeeld is het volgende. Stel je gaat na Hoogwater het Oosterom over en je loopt onverhoopt vast. En door het vallende water kom je niet meer los. Wat staat je dan te wachten, qua tijd? Dat zie je op figuur 2.

Figuur 2

Om dit schermje met gegevens te krijgen, selecteer je het tabblad 'Vast / Los'. Je schuift de 'marker', het verticale streepje, naar de vastlooptijd. Dan zie je dat bij vastlopen om 19:58 uur, je pas de volgende ochtend om 05:34 uur weer loskomt. En van 23:18 tot 02:15 uur lig je droog. Aan de vele invulveldjes onder de grafiek zie je dat er veel instelmogelijkheden zijn bij deze berekening. Gewoon maar eens uitproberen. Dit is dus het ultieme hulpmiddel voor 'droogvallers' en andere 'vastlopers'.

Nog meer nieuwe functies

Het marifoonweerbericht en andere relevante weerinformatie vind je bij het Kortweer-icoontje. Als je 's ochtends de QuickTide App even hebt aangehad in de haven, dan zit het actuele weerbericht meteen in je telefoon. Dus ook op het Wad zonder Wifi kun je het weerbericht steeds raadplegen. Bracht je de nacht door voor anker of droogliggend, zet de app dan even aan op je internetbundeltje. Veelbelovend: ondertussen wordt gewerkt aan het toevoegen van meer nieuwe functies; zoals voor de Nautin-boeien.

Wat zit er achter de QuickTide App?

Achter QuickTide App zitten de vrijwilligers van Nautin. Deze vrijwilligers verwerken alle dieptemetingen en houden de QuickTide App actueel. Zodra een nieuwe diepte bekend wordt, belandt deze meteen in je telefoon. Ook is er een Helpdesk, die mensen ondersteunt die problemen hebben met het gebruik van App. En verder zijn er de programmeurs die de App onderhouden en eventuele fouten oplossen.

**De QuickTide app
is gratis voor
Wadvaarders**

En het belangrijkste is: de QuickTide App is gewoon gratis voor leden van de Vereniging Wadvaarders. Immers: QuickTide is een product van de stichting Nautin. En de Wadvaarders zijn sponsor van Nautin. Vandaar.

Je moet jezelf wél registreren in de QuickTide App met je e-mailadres. Dat schermje komt bij je op, zodra je de app hebt gedownload en aanzet. Jouw e-mailadres wordt alleen door de app herkend, als Nautin jouw e-mailadres al kent. Vaak is dat nog niet het geval. Dat regel je dan heel eenvoudig: ga daarvoor even naar de Wadvaarders-website en klik op het plaatje 'direct inloggen Nautin'. Typ je e-mailadres in. Daarna weet Nautin dat je bestaat.

Alternatieve route Oosterom – Harlingen

Jonathan en Soete Joffer samen ten anker in het Boschgat

Niet alle wegen leiden naar Rome, deze zeker niet: vanuit het Boschgat via het Vingegat naar Harlingen... Met de beperkte diepgang van 80 cm van onze Noordkapers is het heel aantrekkelijk om niet over de 'gebaande paden' te begaan, maar een onbetonde, zoals deze alternatieve route over het Wad.

Vorige zomer ankerden de Soete Joffer en onze Jonathan, na een gezamenlijke reis rond Denemarken, in het Boschgat tussen Terschelling en Ameland. Het plan was om van daar in één keer naar Makkum te varen. Daartoe zouden we oorspronkelijk via het Oosterom, de West Meep en het Vlie

varen. We hadden 'n beetje haast en vandaar het idee om de route te bekorten door, van noord naar zuid, recht over het Terschellingerwad te varen, net ten westen van het afgesloten gebied.

Rond 08.45 uur gingen we anker op. Dit was twee en een half uur voor hoogwater Nes. We waren ongeveer om 09.30 uur bij de Oosterom 66. Vandaar zijn we zuidwaarts gevaren ongeveer een halve mijl ten oosten van de west-kardinaal V-GAS. Hierna zijn we, met een paar lichte slingeringen, op de Vingegat 19 aangegaan. Vervolgens zijn we via het Vingegat verder richting Harlingen gegaan. Zie ook bijgaand kaartje.

Het was die dag om 11.56 uur hoogwater te Nes met een rijzing van 292 cm (het was ongeveer springtij). De hele

overtocht duurde ongeveer een uur en we hadden op bepaalde momenten nog altijd 30 cm water onder de kiel. We waren dus nog ruim voor het hoogste punt van het tij en dat gaf voldoende ruimte voor deze exercitie.

Het bleek toen een leuk en veilig alternatief om van het

Oosterom richting Harlingen te varen. De laatste dieptes wijzen wel op minder water in het Vingegat, maar misschien kunnen andere Wadvaarders iets met deze informatie.

Wellicht zijn er anderen die hier ook recente ervaringen mee hebben. Laat het weten!

Koerslijnen van Oosterom (066) naar Vingegat (V19)

Dagje monitoren

Een impressie van een dagje monitoren in het kader van het Programma naar een Rijke Waddenzee

Diverse overheden en particuliere organisaties betalen mee aan de uitvoering van het project genaamd Programma naar een Rijke Waddenzee. Een van de deelprojecten heet Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee ('Ik pas op het Wad'). Het heeft als doel om vaarrecreanten bewuster te maken van natuurverstoring gedrag. De suggestie is dat hoe minder de natuur wordt verstoord, hoe meer ruimte er is voor vaarrecreatie op het Wad. Daarom onderzoekt men ook de invloed van de vaarrecreatie op de natuur. Bestuurder Pieter van Kuppenveld kon meelopen tijdens zo'n monitorings-sessie. Vanaf de Noordsvaarder op Terschelling bekeek men de Engelschhoek ten westen van het Boomkensdiep.

Op 3 augustus ging ik in op de uitnodiging om als waarnemer aanwezig te zijn bij een middagsessie 'waarnemingen'. Men bekijkt dan langdurig het gedrag van vogels of zeehonden op die plekken waar schepen voorbij varen. Eerder was het zaak om de consultant van het bureau Altenburg en Wymenga te herkennen in de terminal Harlingen. Gelukkig heb ik een witte baard en een lichte hoed en zij, Els van der Zee, stativeen en een telescoop. Christiaan Kooistra, secretaris van het Programma Rijke Waddenzee, voegde zich bij ons en zo trokken wij naar Terschelling waar we de Engelschhoek (aan de westkant van het Boomkensdiep) tussen elf en drie zouden bekijken.

Om bij het observatiepunt te komen moeten we vanaf West-Terschelling zo'n 3,5 km fietsen, grotendeels over het strand. Daarvoor gebruiken we een 'fat bike' (een soort four wheel drive-uitvoering van een mountain bike). Als (minder?) sportieve bijna 70-jarige heb ik daags tevoren ontdekt dat die er ook in elektrische uitvoering zijn en heb die meteen gereserveerd. Dat maakt het fietsen over het strand wel een stuk comfortabeler. Tegen half twaalf zijn we op onze waarnemingsplek en installeren we ons boven op een duintje.

De locatie waar we gestaan hebben en de plaat waar de zeehonden lagen.

Els met de afstandsmeter en Pieter kijkt door de telescoop (foto Christiaan Kooistra/ projectleider Ik pas op het Wad)

Vandaar hebben we goed zicht op de drooggevallen plaat aan de overkant van het Boomkensdiep met rond de tweehonderd - vooral grijze - zeehonden. Gedurende de dag komen met tussenpozen drie of vier keer 'robbentochten' met snelle rib's vanuit Vlieland en Terschelling naar de Engelschhoek. En een paar grote passagiersschepen of charters (oude vissersschepen). Die schippers weten over het algemeen wel wat ze doen. Zodra ze de hoofdgeul uitgaan wordt het gas eraf gehaald en varen ze langzaam parallel aan de plaat waar de zeehonden liggen en houden vervolgens zo'n 50 tot 75 meter afstand. Die zeehonden trekken zich daar verder weinig van aan. Er kijkt hier en daar wel eentje op, maar die gaat vervolgens gewoon door met wat hij deed: namelijk niets, gewoon liggen in de zon. En een enkele zwemmende zeehond krom gewoon uit het water de plaat weer op bij zo'n schip (dat ontlokte Christiaan Kooistra de opmerking: 'Hé die houdt zich niet aan het protocol'). Andere recreatievaart is er weinig dicht bij de zeehonden in het Boomkensdiep geweest.

Toen we aankwamen lag er één zeeschouw (LE 33) voor anker die later langs de plaat is weggevaren op zo'n 40 à 50m afstand. En vier of vijf opblaasboten of kleine motorbootjes, vooral vanuit de richting Terschelling. Daar reageerden de zeehonden niet anders op dan op

de robbentochten, tenzij de bootjes onverwachte bewegingen maakten of veel lawaai, zoals gas erop bij wegvaren of recht op de plaat afvaren. Wel was het gedurende de observatieperiode druk in de hoofdgeul: laag water Terschelling dus aankomsttijd vanaf de vaste wal of vertrektijd vanuit Terschelling.

Patroon

Het duurt even voordat je als waarnemer het patroon herkent: schepen komen aanvaren, benaderen de plaat, een paar zeehonden steken hun kop op, een enkel exemplaar verplaatst zich een paar meter en de hele groep is niet onder de indruk. Dit herhaalt zich elke keer als een groep schepen komt aanvaren. Onderzoeker Els van der Zee maakte op een gegeven moment de opmerking dat ze wel zou willen weten hoe de Waddenunit dit patroon interpreteert. Ook vertelde zij dat ze een aantal uren het gedrag van zeehonden gaat observeren als er geen boten zijn, bijvoorbeeld in het naseizoen, om te zien hoe zo'n groep zeehonden zich gedraagt als er geen robbentochten zijn: is dat significant anders dan vandaag? Ik ben benieuwd.

Afstand tot zeehonden

Christiaan Kooistra wees ons er nog eens op dat anderhalve kilometer afstand tot zeehonden de beleidslijn is maar hij zei ook dat hij nu zelf gezien had dat die afstand aan de hoge kant lijkt.

En dus stelden wij vast dat er misschien eens een gedachtenwisseling moest komen over de juistheid van de huidige beleidslijn.

Conclusie

We hebben die dag activiteiten van de zeehonden waargenomen die volgens de formele richtlijnen (lichte) verstoringen zijn (kop op) maar mijn totale indruk van de dag is dat de groep zeehonden niet verstoord is in de zin dat het nadelig voor de dieren is. En dat ze later op de dag wat meer gingen bewegen en hoger de plaat opkropen had vooral te maken met het opkomende tij. Zo zie je maar weer hoe multi-interpretabel het concept 'verstoring' feitelijk is. Maar ik ben geen deskundige en daarom benieuwd wat uiteindelijk de conclusie van de monitoring is.

Feit blijft dat eilandbezoekers met robbentochten een mooie manier aangereikt krijgen om de mooie kanten van de Waddenzee te beleven: een spectaculaire vaartocht door de hoofdgeul naar de drooggevallen plaat en daar rustig van dichtbij een grote groep zeehonden bekijken. En die schippers passen echt wel op met wat ze doen, ze willen ze niet verjagen. Ze hoeven maar twee keer terug te komen met gasten die vertellen dat er geen zeehonden te zien zijn en er komen geen nieuwe klanten meer.

In Berichten 103 is een onderzoek naar de invloed van scheepvaart op zwemmende zeehonden aangekondigd. Een voorlopig verslag kunt u inzien op www.populationbiology.nl/zeehonden

Een nieuwsgierige grijze zeehondpup komt snuffelen aan de kano van Robbert van der Eijck

Van de bestuurstafel

Watersport, Wadden, Waddenbeleid, Waddenbeheer en Wadvaarders, het is een mix die onverbiddelijk leidt tot veel vergaderen. Gelukkig niet in het vaarseizoen, want dan heeft iedereen andere plannen. Nu dat hoogseizoen voorbij is komt ook dat overlegcircuit weer op gang. Om ons als uw bestuur daarop voor te bereiden zitten we in september altijd bij elkaar om de klokken gelijk te zetten en af te spreken waarop we ons de komende periode moeten concentreren. Houvast daarvoor bieden natuurlijk de Bakens, die we altijd in de jaarvergadering - de Wadvaardersbijeenkomst in Harlingen in januari - vaststellen. Er zijn er paar thema's die er uit springen.

Op en in het Wad voltrekt zich van alles in de natuur. Wadvaarders – die vrij en verantwoord varen – hebben daar natuurlijk oog voor. Regelmatig krijgen we ook signalen van de varende Waddenunit, bij monde van schipper Arjen Dijkstra, zoals over de

aanwezigheid en het gedrag van vogels en zeehonden. Verkorte versies worden door onze secretaris voor u in de digitale nieuwsbrieven geplaatst.

Deze signalen geven ons ook inzicht in de manier waarop de mensen van de

Het Wadvaardersbestuur tijdens de jaarvergadering in Harlingen. Foto: Robbert van der Eijck

Wadvaardersvlag in top op Ameland. Foto: Joop Beenen

Waddenunit hun patrouilles op het Wad benutten om adviezen te geven aan hun moederministerie, het ministerie van Economische Zaken.

Openstellen gebieden

Natuurlijk de voortdurende discussie over vrij en verantwoord varen en het afsluiten van gebieden voor de bescherming van vogels en zeehonden. Als vereniging pleiten we voor een dynamische benadering: afsluiten als het nodig is en openstellen zodra het kan. Dit vergt een goede en voortdurende afstemming tussen recreatie, natuur en beheer en als je gewend bent aan vaste regelgeving dan blijkt dit best een ingewikkeld proces. Topprioriteit voor ons als Wadvaarders! Zo werden de Waardgronden weer vrij gegeven. Echter had Rijkswaterstaat door de vakanties moeite met het tijdig plaatsen van de betonning. Voor ons, met Nautin, is dit wel een punt van aandacht geworden, mogelijk dat digitale betonning hierbij een oplossing kan bieden.

Zoals afgesproken in de jaarvergadering 2018 heeft u allemaal een tas ontvangen voor het verzamelen van (plastic) afval op het Wad. Deze actie is door de werkgroep Plastic / Schoner Wad zeer voortvarend opgepakt en het is een prachtige tas geworden, die ook andere mogelijkheden biedt. De tas was zelfs 'roversgoed' tijdens het Congres Waddenzee Wereldklasse dat werd gehouden tijdens de dagen van de Trilaterale ministersconferentie. Dit is een mooi voorbeeld geweest van het functioneren van een werkgroep. We juichen het toe als er meer werkgroepen actief worden!

Beheerautoriteit

Met veel partijen aan de verschillende tafels is Waddenbeheer alleen maar ingewikkelder geworden. Logisch dat er behoefte bestaat aan bundeling. Het sleutelwoord is één beheerautoriteit voor de Wadden.

Wij hebben ons als recreatie georganiseerd in het Verbond Vaarrecreatie Wadden (VWV) en in deze

discussie trekken we (veel vaker dan vroeger) samen op met Coalitie Wadden Natuurlijk (natuurorganisaties). Ook dit thema is voor uw bestuur een prioriteit in de komende maanden.

Daarnaast zijn er diverse andere onderwerpen, die met wisselende intensiteit om aandacht vragen. Snelvaren, het nieuwe (wel erg hoge) Waddencentrum Lauwersoog, windmolens die de horizon van het Wad domineren. En dan natuurlijk de problematiek van de kleine havens. We dromen van een waddenkust, waarvoor je vanaf zee ook terecht kunt in Holwerd, Noordpolderzijl en de Eemshaven, waardoor op het oostelijke Wad de recreatie en daarmee ook de lokale ontwikkeling een stevige impuls krijgt.

**Kortom:
we verklaren het
overlegseizoen
voor geopend!**

BE
RICH
TEN
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

20

BE
RICH
TEN
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

20

Twee oud-voorzitters en één helmstok

Logboeknotitie door Kor Wijngaarden

Twee oud-voorzitters van onze vereniging Maarten Snel en Kor Wijngaarden maakten in augustus 2018 een zeiltocht over het Wad. Fijnproevers hadden wel gezien dat de heren in functie een andere stijl hadden. Hoe zou dat uitpakken als twee schippers letterlijk – en tegelijkertijd – op één schip vertoeven? Voor het logboek van de Gulliver, het schip van Maarten, een Wanderer 34, maakte Kor het volgende verslag.

Na jaren van een mismatch tussen onze agenda's is het raak, we gaan een paar dagen wadvaren, Nico Constandse is er ook bij. Nico en ik kennen elkaar niet, maar aan boord van de Gulliver worden we snel een driemanschap. Zo gaat dat als je met elkaar een paar dagen leeft op een beperkt aantal vierkante meters. Bovendien kom je met de Gulliver nauwelijks in een haven. Alle proviand is aan boord, voldoende brandstof en water en Maarten houdt wel van het water, maar niet van de havens. 't Spreekt Nico en mij erg aan.

De gesprekken tijdens het varen en liggend achter het anker worden steeds persoonlijker. Eén van de aangename consequenties van het met elkaar varen. We nemen ieder een avond koken voor onze rekening. Voor Maarten en Nico is dit normaal. Ik ben echter van een generatie die wel van eten houdt, maar het koken niet tot één van mijn hobby's heeft verheven. Toch slaagt dit experiment boven verwachting. Hoe moet ik dit thuis stilhouden?

Droogvallen bij veertig knopen wind

Dinsdagnacht wordt er een forse storm verwacht. We houden pallaver. Gaan we naar West Terschelling de haven in of blijven we voor anker liggen onder Terschelling? De Brandaris en Windfinder geven 40 knopen wind aan. Maarten: 'De Gulliver kan het hebben'. Dan wij ook!

In de loop van de avond blijft de Brandaris 40 knopen aangeven, Windfinder zakt naar 25/30 knopen. Achteraf blijkt Windfinder meer up to date te zijn dan de Brandaris. 's Nachts

komt inderdaad de storm over. De stroom is gekenterd en bij opkomend water liggen we nog droog. Ik ga naar buiten om dit geweld mee te maken. Na verloop van tijd krijgen we water onder de kiel en heel langzaam schuift de Gulliver 180 graden over de grond van west naar oost. Een half uur later zijn we weer los. De wind wordt weer normaal. Het anker heeft gehouden. Een bijzondere belevenis!

Tja, en waar hadden we het dan zoal over in die kuip?

Maarten is acht jaar voorzitter geweest, Ondergetekende deed dit zes jaar en heeft het stokje inmiddels weer overgegeven aan Rob Leemans. En er is veel gebeurd in al die jaren. Een belangrijk dilemma is echter gebleven: hoe stellen we ons op tegenover de partijen, die mee bepalen hoe vrij en verantwoord wij mogen varen? Als verantwoordelijke waddenliefhebbers gaat de bescherming van zeehonden en zeker ook de vogels ons direct aan.

Maar zonder voldoende vrijheid om te kunnen varen, ankeren en droogvallen verliest de vereniging – letterlijk – haar anker. We vinden dan ook dat in die gebieden waar bescherming van zeehonden niet noodzakelijk is, geankerd en gevaren moet kunnen worden. En dat blijft wringen. Het overleg is sterk veranderd; Wadvaarders als onderdeel

van het Verbond Vaarrecreatie Wadden wordt gezien als een onmisbare partner in het bepalen van de waddenagenda, maar toch... De politiek ziet beleving van de natuur als een noodzakelijke voorwaarde voor goed natuurbeheer, maar in de uitvoering van datzelfde beheer is het vaak gemakkelijker te sluiten dan te openen. De conclusie is dat we moeten blijven duwen, trekken en helpen met onderzoeken om vrij en verantwoord te mogen varen. En zo blijft er dus voldoende reden om de vereniging Wadvaarders in de vaart te houden. Volhouden dus!

Jachthaven Ameland

't Is inmiddels woensdag en Nico moet vandaag naar de vaste wal. We kiezen voor de jachthaven van Ameland zodat Nico makkelijk met de veerboot naar Holwerd kan varen. We worden in de jachthaven 't Leijegat verwelkomd door de nieuwe havenmeester Klaas van der Meij (34). Klaas was al vrijwilliger in de haven en is dit jaar aangenomen als havenmeester. Hij begroet zijn passanten bij aankomst, neemt 'de touwtjes' aan zoals hij dat zelf noemt. Bijzonder is ook dat Klaas ambassadeur is van de Wadvaarders. Dit voorjaar belde Klaas mij met de vraag of hij Wadvaardersvlaggen en een stapeltje Berichten op voorraad kon krijgen. Hij wilde graag leden werven voor onze vereniging. Van de 50 nieuwe leden dit jaar, neemt Klaas er maar liefst 12 voor zijn rekening!

Maarten had nog een grote Wadvaardersvlag aan boord. Deze

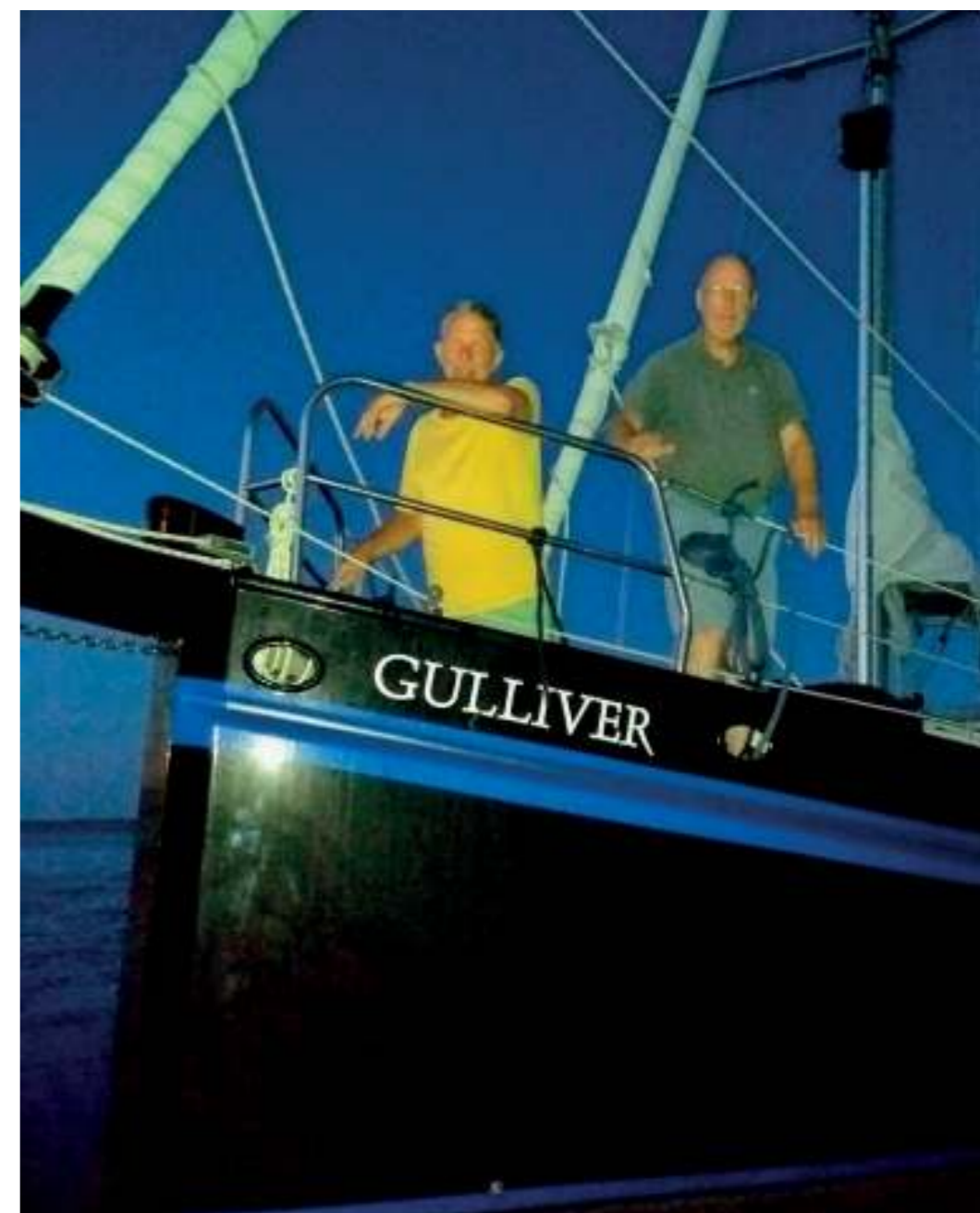
hebben we overhandigd aan Klaas en de vlag wappert bij ons vertrek stoer aan zijn vlaggenmast.

Nico vertrekt met de veerboot naar de vaste wal en Maarten en ik gaan meteen weer het Wad op. We brengen de nacht door op de Paesensrede. Donderdagochtend halen we het anker

Voor het logboek Gulliver:
Lauwersoog, Terschelling,
Ameland, Lauwersoog.
Zondag 05 08 2018 t/m donderdag
09 08 2018.

op, zeilen met prachtig weer en rustige wind naar Lauwersoog. Door de sluis, voor anker, schoonmaken, tanken en afscheid nemen.

Onze stijl van handelen mocht verschillen, over een ding zijn wij het eens: vrij en verantwoord wadvaren is iets fantastisch. En dat blijft!

**BE
RICH
TEN**
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

24

Wanderer 40

Droogvallend
Zeegaand

NAZ-Schepen Harlingen

www.nazeeuw.nl
info@nazeeuw.nl
0517 430177
0654 318163

Maak uw e-mailadres bekend bij de Wadvaarders

Heeft u nog geen e-mailadres aan de Wadvaarders doorgegeven? Doe dat dan nu alsnog. Immers, als Wadvaarder heeft u recht op de aankondigingen van uw vereniging plus de digitale e-mail nieuwsbrief Berichten aan Wadvarenden (BaW).

Doe het want de Vereniging communiceert meer en meer digitaal. Stuur een simpele mail aan wadvaardersledenadministratie@wadvaarders.nl.

Bemanning redactie

Ineke Weber treedt terug als webredacteur wat we erg jammer vinden. Gelukkig blijft Ineke, die op Vlieland woont, onze correspondent voor nieuws van Vlieland.

Met veel plezier verwelkomen wij Elisabeth Spits als nieuwe redacteur. Ze gaat onder meer de website en de productie van de Berichten ondersteunen. Elisabeth brengt een

karrenvracht aan ervaring mee. Als (nu oud-) conservator bij het Scheepvaartmuseum te Amsterdam heeft zij gedurende dertig jaar aan vele publicaties meegewerkt als auteur en redacteur.

Wadvaarderswinkel

Wadvaardersvlag

De echte Wadvaarder vaart met de Wadvaardersvlag in top.

Nieuwe leden krijgen hun eerste (kleine) vlag gratis.

De vlag is er in twee maten:

Grote vlag (70 x 50 cm) inclusief verzendkosten: € 15,00

Kleine vlag (45 x 35 cm) inclusief verzendkosten: € 12,50

Bij verkoop tijdens vergaderingen e.d. worden de verzendkosten à € 2,50 niet berekend.

Bestellen van een vlag is eenvoudig: maak het juiste bedrag over op IBAN NL74INGB00039913 05 (voor buitenland: BIC = INGBNL2A) t.n.v. Wadvaarders te Groningen onder vermelding van de gewenste vlag. Vergeet deze vermelding niet!

NB. Om de afhandelingskosten enigszins beperkt te houden, wordt niet elke bestelling direct verstuurd. De bestellingen worden verzameld en eens per maand uitgevoerd. Dus even geduld gaarne, na een bestelling.

T-shirts en polo's met Wadvaarderslogo

Deze producten van uitstekende kwaliteit zijn online te bestellen bij Spreadshirt via www.wadvaarders.nl

Bijvoorbeeld zo'n fraai Premium T-shirt met korte of lange mouwen, of een poloshirt, een Hoodie of zelfs een Baby body (leuk om cadeau te geven!), te veel om op te noemen. Allemaal bedrukt met het Wadvaarderslogo. Bestel eenvoudig online!

Bedrukking in geel

Premium T-shirt 15,99

Apparel T-shirt 18,99

Baby body 14,99

Vrouwen T-shirt 15,99

Hoodie 26,99

Prijs inclusief bedrukking, exclusief verzendkosten.

**BE
RICH
TEN**
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

25

WADVAARDERS

Vereniging Wadvaarders staan voor vrij en verantwoord varen op de Waddenzee, goed zeemanschap, met respect voor de Erecode, in evenwicht met de natuur en zonder onnodige beperkingen.

Vereniging voor vrij en verantwoord varen op de Wadden. Oppericht: februari 1990.

BE
RICH
TEN
Najaar
2018

Jaargang 27 nr 104

26

BESTUUR VERENIGING WADVAARDERS

Rob Leemans, voorzitter
Robbert van der Eijk, secretaris
IJsbrand Dijkstra, penningmeester
Pieter van Kuppenveld, lid
Jan Röben, lid
Jaap Klanderman, lid
Kor Wijngaarden, lid
e-mail: wadvaardersbestuur@wadvaarders.nl
of postbusadres secretariaat.

SECRETARIAAT EN LEDENADMINISTRATIE

Vereniging Wadvaarders
Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

Adreswijzigingen of vragen over de contributie graag via bovenstaande postbus. Overige correspondentie via de postbus of e-mail wadvaardersledenadministratie@wadvaarders.nl of via de website: www.wadvaarders.nl.

CONTRIBUTIE

Minimaal € 28,- per jaar bij automatische overschrijving; bij handmatige overschrijven minimaal € 33,- per jaar.
IBAN: NL74INGB0003991305 ten name van Wadvaarders te Groningen.

INTERNET

Website: www.wadvaarders.nl
E-mail: wadvaardersinfo@wadvaarders.nl
Twitter: @wadvaarders

Bollenprikken in het haventje van Sil.
Foto: Gemma Distelbrink.

COLOFON

Berichten is een uitgave van en voor leden van de Vereniging Wadvaarders en verschijnt tweemaal per jaar (voor- en najaar) in een oplage van 2000 exemplaren.

REDACTIE

Paul Raasveld (redactiesecretaris), Jan Röben, Robbert van der Eijk, Wim Blankenstijn, Nienke Nijp, Annemarie Zuydweg (beeld) en Elisabeth Spits (website).

E-mail: wadvaardersberichten@wadvaarders.nl
of Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

VORMGEVING

Wiep.frl bureau voor grafische vormgeving, Heerenveen.

Aan de inhoud of het ontvangen van Berichten kunnen geen rechten worden ontleend. Overname van foto's en teksten - ook na publicatie op de website van de Wadvaarders - is alleen toegestaan met bronvermelding en met toestemming van de fotograaf of auteur. Nautische kaarten zijn nadrukkelijk niet bestemd voor navigatiedoeleinden.

Erecode voor Wadvaarders

De Vereniging Wadvaarders maakt zich sterk voor 'vrije én verantwoorde recreatievaart op de Wadden: met goed zeemanschap, respect voor de Erecode, in evenwicht met de natuur en zonder onnodige beperkingen'.

Hieronder de Erecode, zoals die met alle belangrijke 'stakeholders' op het Wad is overeengekomen:

Vogels

- Vaar en anker niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga pas van boord als vogels die op de waterlijn foerageren zijn verdwenen.
- Loop niet naar groepen vogels toe en blijf dicht bij elkaar.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar, tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Zorg bij opkomend water weer op tijd aan boord te zijn, zonder de vogels te verstoren.
- Weet dat als de eerste vogels opvliegen, u te dichtbij komt.

Zeehonden

- Vaar niet te dicht langs oevers waar zeehonden rusten.
- Niet varen, ankeren of droogvallen in de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Weet dat zodra een zeehond zijn kop opsteekt, u te dicht bij de groep komt.

Wat vanzelf spreekt

- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Vaar niet sneller dan de wettelijk toegestane snelheid van 20 km per uur (snel-varen is alleen toegestaan in de betonde geulen tussen zee en havens en in de veerbootroutes).
- Gooi geen afval overboord.
- Vermijd harde muziek, luide radio of marifoon.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Houd uw hond aangelijnd.
- Werk niet aan het schip met verf, olie, diesel, oplosmiddelen.
- Ga niet vliegeren. Wadvogels denken dat een vlieger een roofvogel is.
- Probeer niet met motorgeweld los te komen.

Als u zich aan de Erecode houdt:

- kunnen vogels voldoende eten en rusten om gezond te blijven, voldoende jongen te krijgen en groot te brengen en voldoende vetreserves op te doen voor de lange trekreizen;
- kunnen zeehonden voldoende rusten om gezond te blijven, te verharen en hun jongen groot te brengen;
- kunt u blijven genieten van al die rijke en unieke natuur in deze laatste wildernis van Nederland, het Werelderfgoed Waddenzee!

WADVAARDERS

IK PAS OP HET
WAD

“Alles went, maar liever zou ik kwaad worden”

Mijn kleindochters zijn dol op het Wad. Zeilen met oma, droogvallen, beestjes kijken, schelpen zoeken (‘sommige kun je zelfs eten, zegt oma’). Maar hun enthousiasme gaat nog verder dan ik gedacht had.

De Haas brandt op den Jager los,
De Jager tijt aan 't vlogten;
o Jager! op het hazepad
Is veel gevaar te duchten.

Zo raakten ze afgelopen winter, op weg naar familie in Harlingen, helemaal in vervoering toen ze op de A31 het bord zagen dat de Waddenzee als Werelderfgoed aankondigt. Goed voor herinneringen aan afgelopen jaar en de voorpret voor het komend seizoen. Zo gaat het laatste stukje van de reis (‘Zijn we er al, oma? Hoe lang nog?’) een stuk sneller.

Toen we deze zomer naar onze boot reden om een week samen te gaan wadvaren hoorde ik die zelfde vervoering toen ze op de weg naar Lauwersoog weer zo ‘n ‘Werelderfgoed-bord’ zagen. Nu geen herinneringen aan vorig jaar, maar voorpret die heel gauw de echte pret zou worden. Nog maar een kwartiertje rijden en dan...

De Waterhaes was snel volgestouwd voor een week op het Wad, de jongste kleindochter mocht de trossen losgooien en de oudste stuurde een stuk naar de Robbengatsluis. Vlak voor de sluis begonnen ze te kraaien van plezier. ‘Oma, oma, kijk weer een bord over de Waddenzee!’ De schrik sloeg mij om het hart, hoe moet ik ze dit straks gaan uitleggen? Want de jongste kan nog niet zo goed lezen, maar de oudste had al gauw in de gaten wat er op dat bord staat: ‘U nadert Schietterrein Marnewaard’ en dan wat waarschuwingen over

oefendagen en zo. Niets over de schoonheid van dit gebied, niets over Waddenzee Werelderfgoed. Alleen een waarschuwing voor schietoefeningen. Toen ik ze vertelde wat hier aan de hand is, werden ze bleek om de neus. ‘Ze gaan toch niet op ons schieten, oma? Of op de zeehonden?’ Het klonk alsof ze dat laatste nog erger vonden dan zelf slachtoffer te worden. Ik deed mijn best het uit te leggen, maar het lukte niet. Zij bleven zich verbazen, bleven een beetje bang.

Toen we er de volgende dag nog eens over spraken, waren ze zelfs kwaad geworden. ‘Dat mag toch niet, dat kan toch niet?’ Toen pas realiseerde ik mij, dat mijn woede over dit bord en over het gebrek aan een mooie aankondiging van ons Werelderfgoed Waddenzee bij mij al lang is weggeëbd. Als zo’n bord ergens hoort te staan is het toch wel op een sluis naar de Waddenzee. ‘Alles went, zelfs hangen’ zeiden ze bij mij vroeger thuis wel eens. Ik ben gewend geraakt aan deze situatie. Misschien is mijn berusting wel handig en rustgevend, maar liever was ik nog eens net zo kwaad geworden als mijn kleindochters.

Hoe zou u, beste lezer, dit aan uw kinderen of kleinkinderen uitleggen? Ik hoor het graag van u, de redactie van dit prachtige blad is wel zo vriendelijk uw reacties te verzamelen.

Mevr. M.C. Haes
‘Waterhaes’